

EKİM AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Kasım 2021

Özet

Tüketici fiyatları Ekim ayında yüzde 2,39 oranında artmış, yıllık enflasyon 0,31 puan yükselişle yüzde 19,89 olmuştur. Yıllık enflasyon gıda ve temel mal dışındaki gruplarda yükseliş kaydederken, bu artışa en belirgin katkı enerji ve tütün ürünlerinden gelmiştir. Ekim ayında petrol, propan, bütan, kömür gibi enerji fiyatları dolar bazında kayda değer bir oranda yükselirken, Türk lirasındaki görünüm ile birlikte yurt içi enerji kalemlerinde yüksek fiyat artışları kaydedilmiştir. Tütün ürünlerindeki fiyat artışının tüketici enflasyonuna etkisi 0,30 puan civarında olmuştur. Lokanta ve otel grubu fiyatlarındaki yükseliş eğilimi hizmet yıllık enflasyonunu olumsuz yönde etkilemeye devam etmiştir. Temel mal yıllık enflasyonu dayanıklı tüketim malları fiyat gelişmelerine bağılı olarak yavaşlamıştır. Gıda yıllık enflasyonundaki gerilemede ise taze meyve fiyatlarındaki düzeltme hareketinin etkisi hissedilmiştir. Emtia fiyatları Ekim ayında enerji, metal ve tarımsal ürünler öncülüğünde olumsuz bir seyir izlemiş ve dış fiyat baskıları belirginleşmiştir. Bu gelişmelere ek olarak, artan tedarik sıkıntıları ile birlikte üretici fiyatları enerji ve ara malı sektöründe belirgin olmak üzere alt gruplar genelinde yükselmiştir. Bu dönemde B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonları sınırlı bir oranda gerilerken, göstergelerin yakın dönem eğilimlerinde Ekim ayında da yavaşlama kaydedilmekle birlikte yüksek seviyeler korunmuştur.

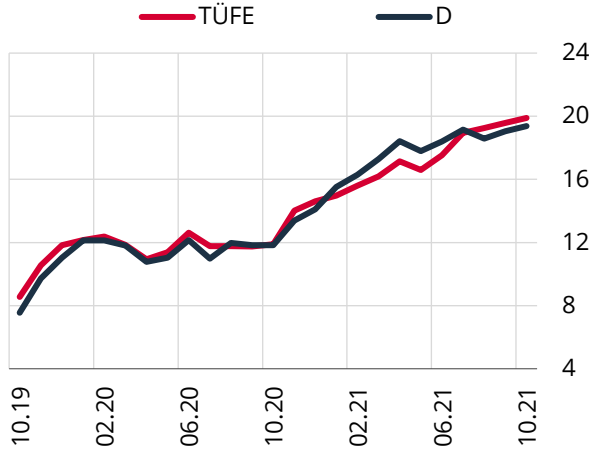
Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

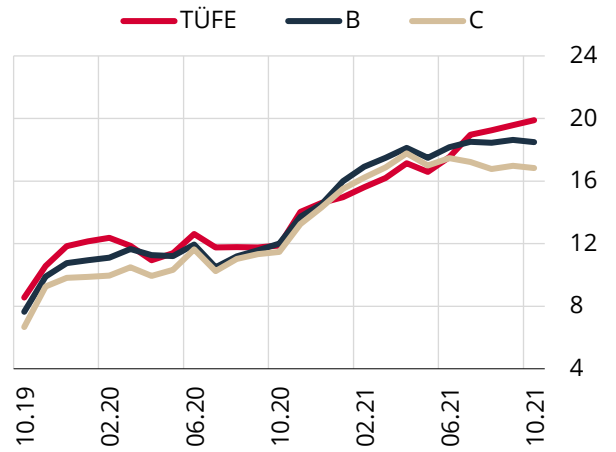
Ekim ayında tüketici fiyatları yüzde 2,39 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 0,31 puan artarak yüzde 19,89 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları, sırasıyla, 0,13 ve 0,16 puan azalarak yüzde 18,50 ve yüzde 16,82 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre enerji, alkol-tütün-altın ve hizmet gruplarının katkıları, sırasıyla, 0,38, 0,28 ve 0,02 puan artmış, gıda ve temel mal gruplarının katkıları ise sırasıyla 0,22 ve 0,15 puan azalmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

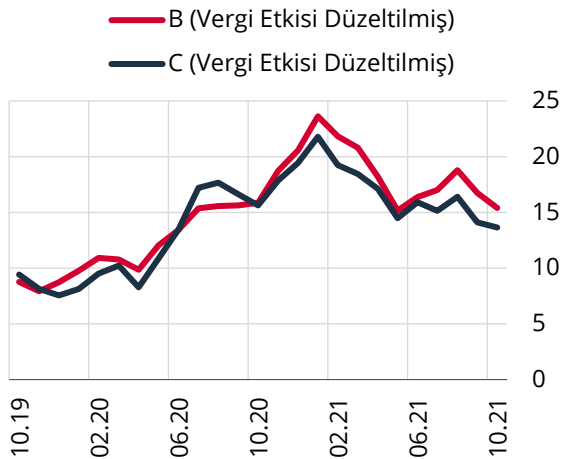

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

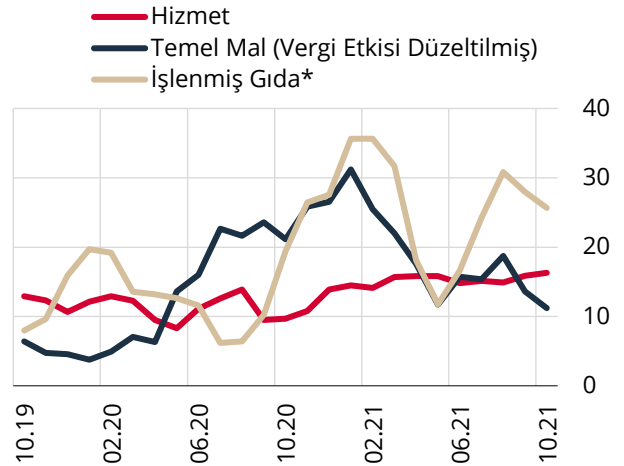

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle, üç aylık ortalamalara göre B ve C göstergelerinin eğilimlerinde azalış izlenmiştir (Grafik 3). Bu dönemde, enflasyon eğilimi işlenmiş gıda ve temel mal gruplarında azalırken, hizmet grubunda bir miktar yükselmiştir (Grafik 4).

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

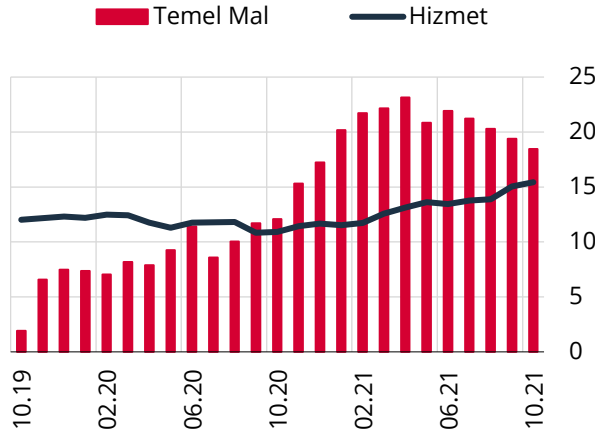

* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

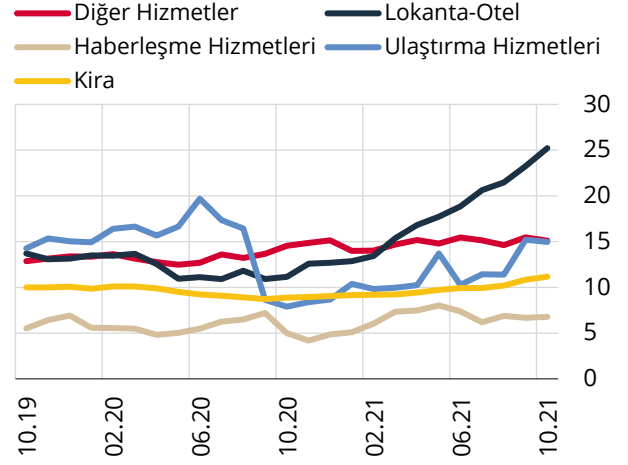
Hizmet fiyatları Ekim ayında yüzde 1,04 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 0,37 puan artarak yüzde 15,43 olmuştur (Grafik 5). Yıllık enflasyon ulaştırma ve diğer hizmetlerde gerilerken, haberleşme hizmetlerinde yataya yakın seyretmiş, kira ve lokanta-otelde ise yükselmiştir (Grafik 6). Lokanta-otel grubunda yıllık enflasyon yüzde 25,23'e yükselerek hizmet enflasyonunu olumsuz yönde etkilemeyi sürdürmüştür. Bu grupta gıda fiyatlarındaki artışların da etkisiyle yemek hizmetleri fiyatlarında Ekim ayında da yüksek bir artış (yüzde 2,03) gözlenirken, konaklama hizmetleri fiyatlarındaki yükselişte (yüzde 5,86) gerek yurt gerekse otel ücretlerindeki artışlar etkili olmuştur. Bu gelişmede geçici KDV indirimlerinin sona

ermesinin de yansımaları hissedilmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış verilerle kira enflasyonundaki yükseliş eğilimi bu dönemde de sürmüştür. Haberleşme hizmetlerinde koli gönderme ücretlerinde gerçekleşen yüksek aylık artışa rağmen diğer kalemlerdeki ılımlı seyir sonucu aylık artış sınırlı olmuştur. Ulaştırma hizmetleri fiyatları ise şehirlerarası otobüs ücretlerindeki düşüş öncülüğünde gerilemiştir.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

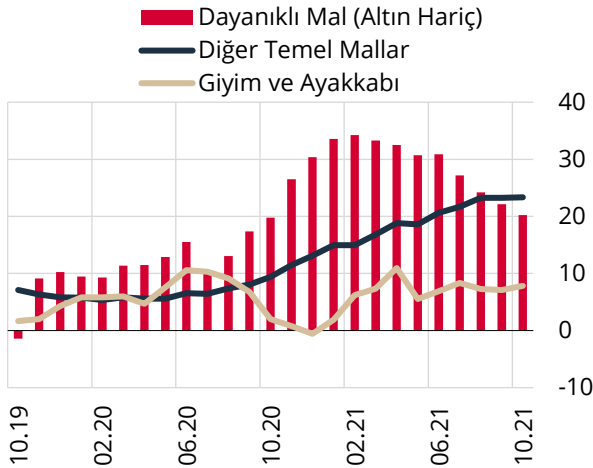

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

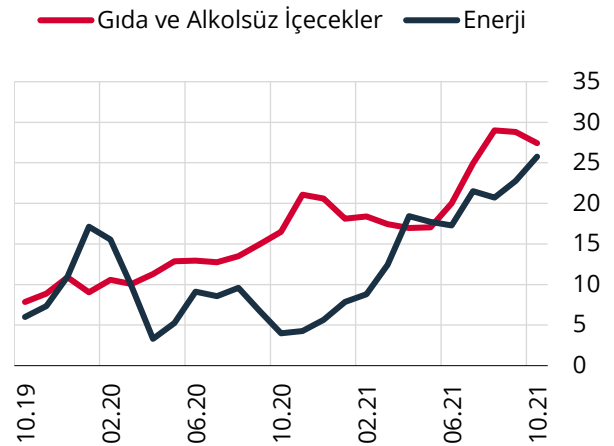

Temel mal yıllık enflasyonu Ekim ayında 0,92 puan gerileyerek yüzde 18,46 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon dayanıklı mal grubunda gerilerken, diğer temel mallarda yatay bir seyir izlemiş, giyim ve ayakkabı grubunda ise yükseliş kaydetmiştir (Grafik 7). Dayanıklı mal fiyatları Ekim ayında yüzde 1,23 oranında artmış, bu gelişmede beyaz eşya fiyatlarındaki aylık artış (yüzde 5,96) belirleyici olurken, mobilya ve otomobil kalemlerindeki ılımlı seyir grup aylık enflasyonunu sınırlamıştır. Bu gelişmelerle, dayanıklı mal grubu yıllık enflasyonu 1,88 puan azalarak yüzde 20,24'e gerilemiştir. Giyim ve ayakkabı fiyatları Ekim ayında yüzde 7,65 oranında yükselerek mevsimsel ortalamasının altında bir artış göstermiş, ancak grup yıllık enflasyonu geçen yılın aynı döneminde salgın hastalık kaynaklı düşük bazın etkisiyle yükseliş kaydetmiştir. Diğer temel mallar grubunda fiyatlar yüzde 1,50 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu yüzde 23,35 ile yataya yakın seyrini korumuştur.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

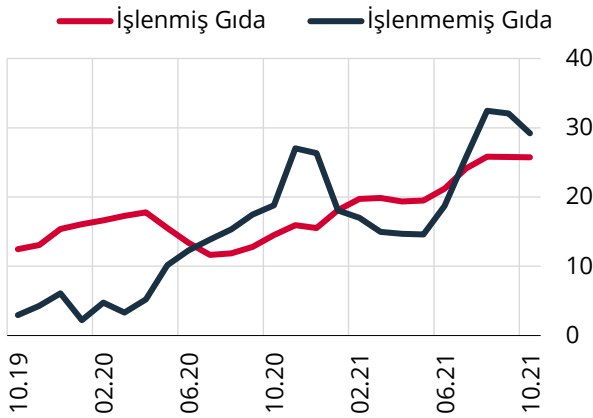
Enerji fiyatları Ekim ayında yüzde 4,58 oranında artmıştır (Tablo 1). Bu dönemde petrol, kömür, propan, bütan, doğal gaz gibi uluslararası enerji fiyatları dolar bazında güçlü bir artış kaydetmiştir. Bu gelişmelerle akaryakıt (yüzde 8,87), tüp gaz (yüzde 11,86) ve katı yakıt (yüzde 16,10) tüketici fiyatlarında yüksek aylık artışlar izlenmiştir. Akaryakıt ÖTV miktarının sıfırlanmasıyla eşel mobil sistemi sınırına ulaşmış, böylelikle Türk lirası cinsi uluslararası enerji fiyatlarındaki gelişmeler yurt içi akaryakıt fiyatlarına doğrudan yansımaya

başlamıştır. Hâlihazırda eşel mobil sisteminin önemli bir enflasyonist baskıyı engellemeye devam ettiği not edilmelidir. Bu gelişmelerle birlikte yıllık enerji enflasyonu Ekim ayında 2,99 puan yükselerek yüzde 25,76 olmuştur (Grafik 8).

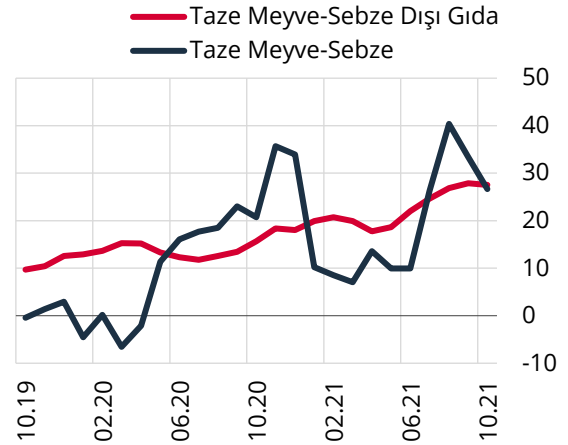
Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Ekim ayında yüzde 1,92 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu bir önceki yıldaki yüksek bazın da etkisiyle 1,38 puan gerileyerek yüzde 27,41 ile yüksek seyrini korumuştur (Grafik 8 ve Tablo 2). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıda grubunda 2,86 puan düşüşle yüzde 29,20'ye, işlenmiş gıda grubunda ise 0,08 puan düşüşle yüzde 25,71'e gerilemiştir (Grafik 9). İşlenmemiş gıda enflasyonundaki gerilemede temelde taze meyve-sebze fiyatları etkili olurken, mevsimsellikten arındırılmış veriler Eylül ayında taze meyve-sebze grubunda gözlenen düzeltmenin taze meyve kaynaklı olarak bu dönemde de devam ettiğine işaret etmiştir (Grafik 10). Ekim ayında, diğer işlenmemiş gıda grubunda yükselmeye devam eden bakliyat fiyatlarının yanı sıra süt ve patates fiyatlarındaki artışlar dikkat çekerken, bu gelişmelerde tarımsal kuraklığa bağlı rekolte kaybı, kur gelişmeleri ve girdi maliyetleri etkili olmaya devam etmiştir. İşlenmiş gıdada bu dönemde genele yayılan fiyat artışları görülmekle birlikte, uluslararası ve yurt içi buğday fiyatlarındaki olumsuz seyrin baskı oluşturduğu ekmek ve tahıllar grubundaki yükseliş öne çıkmıştır.

Ekim ayında, üretici firmaların sigara fiyatlarında 1 TL fiyat artışına gitmeleri nedeniyle tütün ürünleri fiyatları yüzde 6,44 oranında artış kaydetmiştir. Bu gelişmenin tüketici enflasyonuna etkisi yaklaşık 0,30 puan olmuştur.

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda
(Yıllık % Değişim)

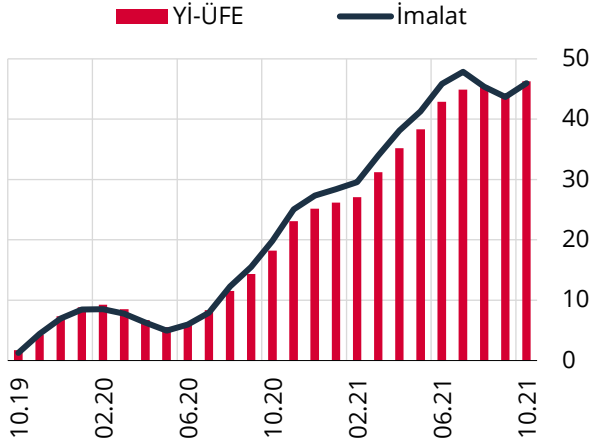
Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda
(Yıllık % Değişim)

Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları Ekim ayında yüzde 5,24 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 2,35 puan artarak yüzde 46,31 olmuştur (Grafik 11 ve Tablo 3). Endeks genelinde yüksek fiyat artışları gerçekleşmiş, bu gelişmede Türk lirasındaki değer kaybı, başta enerji olmak üzere süregelen emtia fiyat artışları ve arz kısıtları belirleyici olmaya devam etmiştir. Bu dönemde petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının eğilimi yükselmiştir (Grafik 12).

Grafik 11: Yİ-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)

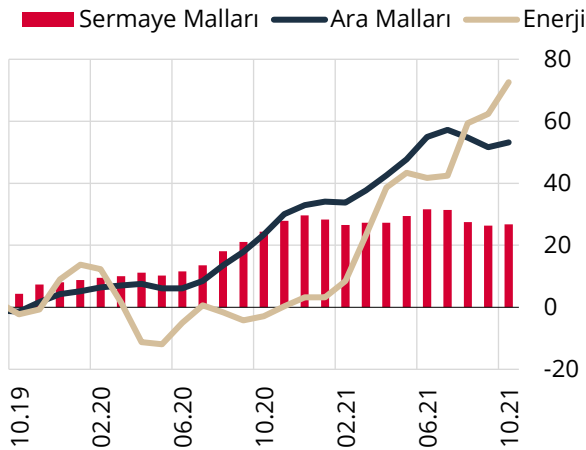

Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat

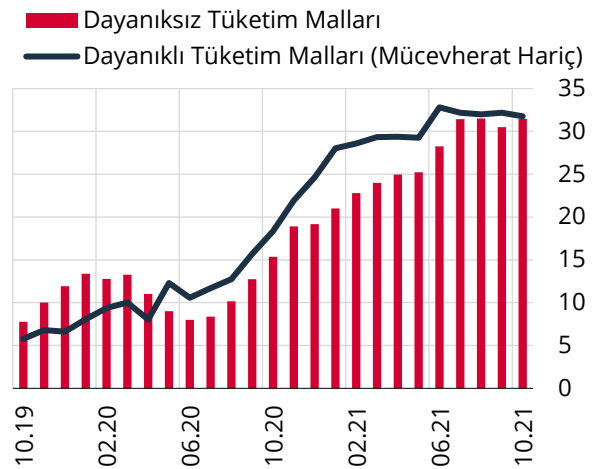

Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, enerji yıllık enflasyonundaki artışın öne çıktığı görülmektedir (Tablo 3, Grafik 13 ve Grafik 14). Aylık bazda fiyat artışları alt gruplar geneline yayılırken, en belirgin artış yüzde 9,33 ile enerji grubunda gerçekleşmiştir. Enerji grubu fiyatları rafine edilmiş petrol ürünleri, gaz imalatı, su ve kömür fiyatları öncülüğünde yükselmiştir. Bir diğer yüksek fiyat artışı gösteren ana gruplardan ara mallarında ise demir-çelik ve ferro alaşımlar ile diğer metaller, tekstil iplik ve elyafları, temel kimyasallar ile plastik ve kağıt ürünleri etkili olmuştur. Bu dönemde sermaye mallarındaki fiyat artışında metal yapı ürünleri, motorlu kara taşıtları ile bunların parça ve aksesuarları, makineler, bilgisayar ve bilgisayar çevre birimleri öne çıkmıştır. Dayanıklı tüketim malları fiyatları mobilya, ev aletleri ve tüketici elektroniği öncülüğünde yükselirken, dayanıksız tüketim mallarındaki artışta et ürünleri, katı-sıvı yağlar, giyim, tekstil ürünleri, tütün ve fırın ürünleri ile unlu mamuller belirleyici olmuştur. Bu gelişmelerle, tüketici fiyatları üzerinde üretici fiyatları kaynaklı baskılar sürmektedir.

Grafik 13: Enerji, Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)

Grafik 14: Tüketim Malları (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eki.21	Eki.20	Eki.21	Eki.20
TÜFE	2,39	2,13	19,89	11,89
1. Mallar	2,89	2,76	21,71	12,29
Enerji	4,58	2,09	25,76	3,98
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	1,92	3,03	27,41	16,51
İşlenmemiş Gıda	1,72	3,97	29,20	18,78
Taze Meyve-Sebze	2,09	7,54	26,65	20,76
Diğer İşlenmemiş	1,52	2,14	30,59	17,78
İşlenmiş Gıda	2,11	2,18	25,71	14,49
Ekmek ve Tahıllar	3,16	2,66	25,23	17,02
Diğer İşlenmiş	1,56	1,91	25,95	13,11
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,03	2,79	16,30	12,53
Temel Mallar	2,49	3,29	18,46	12,09
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	1,23	2,81	20,24	19,79
Giyim ve Ayakkabı (*)	7,65	6,92	7,84	2,02
Diğer Temel Mallar	1,50	1,43	23,35	9,40
Alkollü İçecekler ve Tütün	5,97	-0,01	7,88	0,67
Altın	5,95	3,82	10,51	66,33
2. Hizmetler	1,04	0,71	15,43	10,92
Kira	1,12	0,83	11,17	8,86
Lokanta ve Oteller	2,31	0,71	25,23	11,15
Ulaştırma Hizmetleri	-0,16	0,06	14,96	7,89
Haberleşme Hizmetleri	0,44	0,34	6,79	5,00
Diğer Hizmetler	0,65	0,97	15,11	14,55
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	1,85	1,97	18,50	12,00
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	1,79	1,92	16,82	11,48
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	2,31	2,03	19,37	11,84
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,45	2,34	20,92	13,35

Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Ekim 2021		Ekim 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	2,39	19,89	2,13	11,89
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	25,94	1,92	27,41	3,03	16,51
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,88	5,97	7,88	-0,01	0,67
Giyim ve Ayakkabı	5,87	7,56	8,08	6,81	2,22
Konut	15,36	2,29	21,30	2,01	8,37
Ev Eşyası	8,64	2,25	23,03	2,45	12,98
Sağlık	3,25	0,65	17,19	0,88	15,60
Ulaştırma	15,49	2,43	20,67	2,04	13,92
Haberleşme	4,64	0,51	5,29	0,23	5,48
Eğlence ve Kültür	3,01	0,51	13,12	-0,09	8,66
Eğitim	2,28	0,17	16,73	0,00	7,36
Lokanta ve Oteller	5,91	2,31	25,23	0,71	11,15
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,73	1,75	13,61	2,02	27,40

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Ekim 2021		Ekim 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	5,24	46,31	3,55	18,20
Madencilik	3,51	4,50	32,25	1,45	17,01
İmalat	87,27	5,37	45,94	3,74	19,81
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	85,25	4,47	42,51	3,67	21,12
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	75,47	4,33	37,11	3,36	19,13
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	8,38	4,61	53,37	2,39	-1,62
Su Temini	0,85	2,01	32,40	0,28	12,49
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		5,34	53,20	4,26	23,41
Dayanıklı Tüketim Malları		3,17	29,13	3,27	22,39
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		3,00	31,76	3,33	18,33
Dayanıksız Tüketim Malları		3,25	31,47	2,47	15,36
Sermaye Malı		3,99	26,72	3,67	24,41
Enerji		9,33	72,63	2,84	-2,88

Kaynak: TÜİK.